

MIŠLJENJA

ODBOR REGIJA

122. PLENARNO ZASJEDANJE, 22.–23. OŽUJKA 2017.

Mišljenje Europskog odbora regija – Prema održivoj europskoj prehrambenoj politici kojom se potiče rast i zapošljavanje u europskim regijama i gradovima

(2017/C 272/04)

Izvjestitelj: Arno Kompatscher (IT/EPP), predsjednik autonomne pokrajine Bolzano i član regionalnog vijeća

PREPORUKE O POLITIKAMA

EUROPSKI ODBOR REGIJA (OR)

Zajednička i dugoročna vizija u svim relevantnim područjima politika

1. poziva na izradu sveobuhvatne, održive prehrambene politike EU-a, demokratski oblikovane na temelju zajedničke dugoročne vizije, najnovijih znanstvenih spoznaja i u skladu s pristupom višerazinskog upravljanja kojim se proizvodnja hrane i prehrana tretiraju na sveobuhvatniji način, promičući održivije modele proizvodnje i potrošnje i uspostavljajući poveznice između različitih područja politike, uključujući, među ostalim, proizvodnju hrane, poljoprivredu, okoliš, zdravlje, potrošačku politiku, zapošljavanje i ruralni razvoj te stvaranje rasta i radnih mjesta u europskim regijama i gradovima; poziva Europski parlament i Komisiju da u suradnji s OR-om pokrenu zajednički pilot-projekt za olakšavanje razvoja održive prehrambene politike EU-a;
2. ističe potrebu pronalaženja ravnoteže između očuvanja potrebne fleksibilnosti kako bi se izbjegao univerzalni pristup prema prehrambenoj politici, i njezine nacionalizacije; Veća regulativna usklađenost doprinijet će tome da se zajamči sigurnost potrošača, učinkovito funkcioniranje unutarnjeg tržišta i poštovanje načela supsidijarnosti;
3. naglašava važnost vertikalne integracije prehrambenih politika koje se temelje na kriterijima održivosti kako bi se osigurala dosljednost na lokalnoj, nacionalnoj, regionalnoj i međunarodnoj razini. Dobro je poznato da prehrambeni sustavi i povezana pitanja (ekološka, socijalna i gospodarska) imaju posebnu i lokalnu dimenziju. Stoga gradovi i regije mogu imati ključnu ulogu u rješavanju izazova s kojima se suočavaju prehrambeni sustavi, i to bi trebalo uzeti u obzir pri izradi održive prehrambene politike EU-a;
4. naglašava važnost stvaranja sveobuhvatne europske vizije i strategije za pouzdanu, sigurnu i održivu opskrbu hranom u smislu kvalitete, financijske pristupačnosti i kvantitete i na temelju kriterija održivosti. Takva prehrambena politika EU-a treba se temeljiti na sveobuhvatnom pristupu, prepoznajući globalnu prirodu lanaca opskrbe hranom, uključujući uzgoj, preradu hrane, okoliš i zdravlje. Komisija bi trebala osigurati da sve relevantno zakonodavstvo EU-a i financijski poticaji budu u skladu s tom vizijom i strategijom;

5. ponavlja poziv na izradu prehrambene politike EU-a koja promiče održive načine proizvodnje za europsku poljoprivredu i nastoji ostvariti međusektorske sinergije u području hrane i okoliša, uključujući poljoprivrednu i ribarstvenu politiku, klimatsku i energetska politiku, regionalnu politiku i politiku istraživanja ⁽¹⁾;

6. skreće pozornost na činjenicu da vrijednosti ekosustava nisu dovoljno uzete u obzir u odlukama u vezi s prirodnim resursima. Troškovi zaštite okoliša trenutno su u proizvodnji hrane eksternalizirani, zbog čega je hrana proizvedena na održiviji način skuplja, posebice poradi viših troškova proizvodnje. Koncept usluga ekosustava, s druge strane, nudi važnu priliku za razvoj okvira politike kojim bi se potaknulo razborito iskorištavanje bioraznolikosti i drugih prirodnih resursa. Trenutno se troškovi bolesti povezanih s prehranom, kao i štetno djelovanje na vodu, tlo, divlju floru i faunu i klimu, smatraju vanjskim učincima. Kao takvi, ti se troškovi ne odražavaju u konačnim cijenama hrane, bez obzira na činjenicu da ih neizravno (i često nesvjesno) snosi društvo u cjelini. U tom bi kontekstu Europska komisija trebala promicati provedbu mjera koje omogućuju odražavanje stvarnih cijena hrane, kako bi se potaknulo održivo gospodarstvo;

7. ponovno ističe nužnost jačanja veza između različitih sektora povezanih s hranom, poput energetike, šumarstva, morskih resursa, voda, otpada, poljoprivrede, borbe protiv klimatskih promjena, znanosti i istraživanja te korištenja zemljišta jer svi ti sektori imaju ključnu ulogu u razvoju održivog rasta ⁽²⁾; Taj pristup treba uzeti u obzir kružno gospodarstvo i druge međunarodne okvire s pomoću kojih će se prilike za inovacije moći iskoristiti u najvećoj mogućoj mjeri;

8. naglašava važnost posebnih područja unutar EU-a za očuvanje i daljnji razvoj održivih prehrambenih sustava, kao što su planinske regije s dugom tradicijom proizvodnje hrane u zahtjevnom prirodnom okruženju;

9. ističe važnost daljnje revizije zajedničke poljoprivredne politike EU-a (ZPP) kako bi se ne samo poljoprivrednici, već i proizvođači potakli da hranu proizvode na održiv način, tj. da se zajamči dosljedna provedba mehanizma EU-a za višestruku sukladnost, kojim se određuje potpora dohotku za proizvođače koji poštuju ekološke standarde i standarde dobrobiti životinja;

10. smatra da je u razvoj sveobuhvatnije prehrambene politike temeljene na kriteriju održivosti važno uključiti aktualnu politiku obnovljive energije. U tom je pogledu važno razviti mjere kojima bi se potaknula proizvodnja onih biogoriva koja se ne natječu s prehrambenim kulturama te, u isto vrijeme, dugoročno i na predvidljiv način poduzeća i radnike odvratiti od proizvodnje neodrživih biogoriva prve generacije izrađenih od sirovina koje se koriste za proizvodnju hrane, kao što su biljna ulja;

11. u cilju održavanja rasta EU-a, preporučuje izradu sporazuma o slobodnoj trgovini s trećim zemljama i drugim područjima u svijetu koja djeluju u skladu s domaćom poljoprivredno-ekološkom proizvodnjom u EU-u i stoga su snažno usmjerena na ekološke aspekte i aspekte održivosti. Tom bi se mjerom osiguralo da primjena strogih zahtjeva na prehrambeni lanac u EU-u ne dovede samo do premještanja proizvodnje hrane;

12. ponavlja poziv koji je uputila UN-ova Organizacija za prehranu i poljoprivredu, a prema kojemu bi u poljoprivrednim sektorima trebalo voditi više računa o smanjivanju rizika od katastrofa i izgradnji otpornosti, posebice u regijama koje često pogađaju nepogode i u kojima poljoprivreda ima važnu ulogu;

Zdravi ekosustav koji podupire produktivnost i otpornost poljoprivrede

13. naglašava važnost zdravog, živog tla koje je ključno za jamčenje sigurnosti opskrbe hranom i očuvanje biološke raznolikosti. Posebnu pozornost treba posvetiti mjerama za promicanje diversifikacije kultiviranih vrsta, ekstenzivne, integrirane i ekološke poljoprivrede te viših standarda dobrobiti životinja kao vodećim inicijativama održive europske prehrambene politike. Zahvaljujući ostvarenju tih ključnih ciljeva bit će moguće i vratiti povjerenje javnosti u europski projekt;

⁽¹⁾ Zakonodavni prijedlozi o reformi Zajedničke poljoprivredne politike i ruralnog razvoja nakon 2013. godine, CDR 65/2012.

⁽²⁾ Rezolucija o održivoj prehrani, CDR 3306/2015.

14. naglašava da je potrebno, također financijskim sredstvima, poticati razvoj i održavanje malih poljoprivrednih sustava, osobito onih koje se nalaze u osjetljivim područjima i u rubnim dijelovima grada. Sustav malih poljoprivrednih gospodarstava predstavlja jednostavan i pristupačan alat koji lokalne vlasti mogu koristiti u rješavanju brojnih praktičnih problema, uključujući socijalnu nejednakost, izazove u pogledu zaštite okoliša i zdravstvene probleme. Osim toga, takvi sustavi mogu rubnim područjima gradova i mjesta ponuditi održivu proizvodnju lokalnih i svježih sezonskih prehrambenih proizvoda, dostupnih i obiteljima s niskim primanjima. Sustavi malih poljoprivrednih gospodarstava priznati su kao društveno osviješten model koji poštuje okoliš, smanjuje ambalažni otpad i rasipanje hrane, ograničava emisije CO₂ te pruža podršku praksama održive proizvodnje⁽³⁾. U tom pogledu mali poljoprivredni sustavi, posebice kratki prehrambeni lanci opskrbe poljoprivrednim proizvodima, imaju pozitivan učinak na lokalno gospodarstvo i zapošljavanje;

15. ističe da su kratki lanci opskrbe važni za poticanje ekološke održivosti prijevoza između mjesta potrošnje. S rastom udaljenosti raste i negativni učinak u pogledu zagađenja proizvedenog načinom prijevoza;

16. ponavlja svoj poziv za štedljivijim korištenjem vode, energije, fosilnih goriva, gnojiva i fitosanitarnih proizvoda u sustavima poljoprivredne proizvodnje⁽⁴⁾;

17. ponavlja da manjak mladih ljudi koji se bave poljoprivredom ugrožava gospodarsku održivost ruralnih područja. Davanje podrške mladim poljoprivrednicima preduvjet je očuvanja poljoprivrede na cijelom području EU-a i održanja ruralnih područja⁽⁵⁾;

18. naglašava da lokalni i regionalni lanci podupiru održivu prehrambenu politiku kojom se nagrađuje specifična kvaliteta, tradicija i gospodarska i kulturna baština. Posebice su obrtničke djelatnosti u tim lancima od ključne važnosti za brojne lokalne i regionalne zajednice te su pokretači razvoja i uspjeha na stranim tržištima;

19. ponavlja svoj poziv da se na europskoj razini uvede „plan za bjelančevine” kako bi se pružila potpora proizvodnji proteinskih usjeva i mahunarki i time smanjila ovisnost o uvozu sirovina od soje te osigurala samoopskrba europskih stočara u pogledu bjelančevina, smanjila upotreba dušičnih gnojiva i poboljšala plodnost tla⁽⁶⁾;

20. ističe važnost oprašivača i poziva na donošenje mjera kako bi se osiguralo očuvanje kukaca oprašivača, kao što je smanjenje korištenja štetnih pesticida i održavanje raznolikosti usjeva;

21. poziva Europsku komisiju da razvojem mjera usmjerenih na odvracanje od bespotrebne proizvodnje bioplina i emisija uzrokovanih prijevozom ojača podršku dobrobiti životinja i načinima uzgoja i proizvodnje prihvatljivima za okoliš. Istovremeno, važno je kroz prilagođenu javnu nabavu i uz pomoć odgovarajućih mjera poticati sustave pogodne za dobrobit životinja. Općenito, potrebno je podržati bolje prakse u stočnom gospodarstvu, sa smanjenom uporabom antibiotika, uzimajući pritom u obzir dobrobit životinja;

22. smatra da je ekološka poljoprivreda instrument za vezivanje više ugljika u tlu, smanjenje potrebe za vodom za navodnjavanje i ograničavanje onečišćenja kemikalijama kao što su pesticidi u tlu, zraku i vodi;

23. promiče razvoj alternativnih prehrambenih mreža, uključujući tržnice, lokalne prehrambene proizvode, ekološke proizvode i pravednu trgovinu robom. Posebice tržnice koje vodi zajednica predstavljaju važno mjesto za društvenu interakciju poljoprivrednika, gdje lokalni proizvođači potrošačima izravno nude zdravu, visokokvalitetnu hranu po poštenim cijenama i jamče korištenje ekološki održivih metoda. One, uz to, čuvaju kulturu prehrane lokalne zajednice te pomažu u zaštiti biološke raznolikosti;

⁽³⁾ Rezolucija o održivoj prehrani, CDR 3306/2015.

⁽⁴⁾ Samoinicijativno mišljenje o budućnosti ZPP-a nakon 2013., CDR 127/2010.

⁽⁵⁾ Samoinicijativno mišljenje o potpori mladim europskim poljoprivrednicima, COR-2016-05034-00-00-AC-TRA.

⁽⁶⁾ Zakonodavni prijedlozi o reformi Zajedničke poljoprivredne politike i ruralnog razvoja nakon 2013. godine, CDR 65/2012.

Pristup zdravim načinima prehrane, osobito za obitelji s niskim prihodima

24. naglašava potrebu za uspostavljanjem dugoročnih programa za zdravlje koji bi bili usmjereni na pretilost i bolesti povezane s hranom i promicali dostupnost i pristupačnost lokalne, svježe i sezonske hrane. Takvi programi mogu biti posebno učinkoviti ako su namijenjeni javnim ustanovama (kao što su škole i bolnice) i u onim urbanim sredinama gdje su pretilost, nedostatak seoskih tržnica i ograničen pristup svježoj hrani veliki problem. Važno je napomenuti da takvi programi nude dvojnou mogućnost ne samo poticanja potrošača da promijene ponašanje i prijeđu na hranjiv i zdrav način prehrane, već i usmjeravanja izbora potrošača na svježju, lokalnu i sezonsku hranu;

25. preporučuje da se povećanje pretilosti suzbije promicanjem kontinuiranih informativnih kampanja u skladu s višerazinskim pristupom i s ciljem usmjeravanja ponašanja potrošača prema ishrani s većim unosom voća i povrća uz smanjenje globalne potrošnje mesa, masti i šećera, kao i na kupnju lokalne/regionalne, svježe i sezonske hrane proizvedene održivim metodama proizvodnje. Ova je mjera od iznimne važnosti, osobito u velikim gradovima Europe koji se suočavaju s nesigurnošću opskrbe hranom. Nesigurnost opskrbe hranom i pretilost koegzistiraju u gradovima, što predstavlja dvostruki teret loše prehrane, kao što se, na primjer, odražava u sve većem broju ljudi koji se koriste bankama hrane i socijalnim restoranima;

26. pozdravlja inicijative i okruženja sa smanjenom nepotrebnom birokracijom koja otežava uporabu i preraspodjelu zdravih namirnica osobama kojima je pomoć potrebna;

Standardizirane definicije, metode i praktične mjere

27. poziva na izradu sveobuhvatne definicije pojmova održivih prehrambenih sustava koja bi obuhvaćala poljoprivredu, proizvodnju hrane, preradu hrane i vrste prehrane. To je ključ za određivanje smjera kojim treba krenuti kako bi se ostvarila zajednička i sveobuhvatna prehrambena politika EU-a. Potrebno je staviti na raspolaganje prikladne instrumente kako bi se osigurala učinkovita provedba mjera politike;

28. ističe potrebu za standardiziranom metodologijom prikupljanja i dostave podataka o utjecaju prehrambenih proizvoda na okoliš, uključujući rasipanje hrane, kako bi se osigurala usporedivost podataka među državama članicama i potaknulo izračunavanje ekoloških i socijalnih troškova povezanih s hranom ili načinima prehrane u ekonomskom smislu;

29. naglašava važnost promicanja razmjene dobrih praksi, razmjene podataka o utjecaju hrane na okoliš i pružanja informacija na transparentniji i pristupačniji način u cijelom prehrambenom lancu, pa i za potrošače. Korištenje dobrih praksi i smjernica ključno je za promicanje usvajanja odgovarajućih održivih mjera pružanjem dovoljne količine informacija lokalnim upravama za provedbu takvih programa;

30. naglašava potrebu za poboljšanjem transparentnosti na oznakama hrane, uključujući usporedive informacije o utjecaju hrane na okoliš. Potrebno je priznati da aktualne informacije o hranjivim tvarima i kalorijskim vrijednostima na oznakama nisu dovoljne za rješavanje složenih odnosa između prehrane i zdravlja te da na aktualnim oznakama u potpunosti nedostaju informacije o učinku prehrambenih proizvoda na okoliš. Iako većina potrošača zna da njihovi odabiri imaju određeni utjecaj na okoliš, nisu dostupne informacije na oznaci proizvoda kako bi se potrošače potaknulo na održiv odabir. Smatra da označivanje mora biti jasno i relevantno, no istovremeno ne smije biti presloženo ili opterećujuće za proizvođače hrane;

31. poziva Komisiju da pojača nadzor i kontrolu u prehrambenom sektoru kako bi se promicala visoka kvaliteta hrane i borba protiv nepoštenog tržišnog natjecanja, čime bi se povećali vjerodostojnost proizvoda i povjerenje potrošača;

Smjernice za „zelenu” javnu nabavu

32. naglašava da javna nabava, koja predstavlja oko 14 % BDP-a u EU-u, nudi potencijalno snažan pokretač za osiguravanje održivije opskrbe (lokalnom i ekološkom) hranom putem javnih ugovora o ugostiteljskim uslugama u školskim i bolničkim kantinama. Ti primjeri mogu osnažiti veze između sela i gradova spomenute u novom programu za gradove Habitat III;

33. poziva Europsku komisiju da pojasni postojeća ograničenja unutar svojih pravila javne nabave kako bi primijenila kriterije održivosti. Zakonodavstvo EU-a o tržišnom natjecanju zabranjuje iznošenje teritorijalnih preferencija (poput lokalne hrane) u ugovorima javne nabave;

Pristup višerazinskog upravljanja u vezi s konceptom održive prehrambene politike EU-a

34. podržava osnivanje lokalnih prehrambenih vijeća na lokalnoj razini za postupke planiranja, uključujući aktivnosti kao što su mjere za povezivanje proizvođača i potrošača, utvrđivanje područja s nedostatkom hrane i lokacija za smještanje novih tržišta na regionalnoj razini te, prije svega, osiguravanje sudjelovanja javnosti u izradi politika;

35. skreće pozornost na činjenicu da je strateško planiranje na regionalnoj i lokalnoj razini ključno za smanjenje ukupnog utjecaja prehranbenog sustava na okoliš. Iz perspektive proizvodnje, često se događa da usluge (tehnička pomoć, krediti, sirovine, resursi) nisu jednako dostupni proizvođačima u gradskim i prigradskim područjima u usporedbi s ruralnim područjima;

36. ističe da je potrebno lokalnim i regionalnim vlastima dati ovlasti za pokretanje ciljanih ekoloških mjera, upravljanje tim mjerama i uvođenje teritorijalnih ugovora potpisanih zajedno s poljoprivrednicima ili njihovim predstavnicima⁽⁷⁾;

37. vjeruje da politike o održivoj prehrani s uzlaznim pristupom na prvom mjestu treba ostvariti s pomoću čvrstih partnerstava za lokalni razvoj i lokalnih (regionalnih i gradskih) tijela vlasti⁽⁸⁾, također u skladu s Novim programom za gradove⁽⁹⁾;

38. preporučuje uključivanje više gradova u inicijative kao što je *milanski Pakt o politici prehrane u urbanim sredinama*, donesen na Svjetskoj izložbi Expo 2015. u Milanu o temi „Nahriniti planet – energija za život”, radi promicanja pravednih, održivih i otpornih prehranbenih sustava.

Bruxelles, 22. ožujka 2017.

Predsjednik
Europskog odbora regija
Markku MARKKULA

⁽⁷⁾ Mišljenje „Zakonodavni prijedlozi o reformi Zajedničke poljoprivredne politike i ruralnog razvoja nakon 2013. godine”, CDR 65/2012.

⁽⁸⁾ Mišljenje o perspektivama o temi Lokalni sustavi prehrane, CDR 341/2010 REV.

⁽⁹⁾ Novi program za gradove: zaključni dokument konferencije Habitat III.